

Шестерняк Марія Михайлівна, к.е.н., викл.
*Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна*

КОНТРОЛІНГ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА СПЕКТР ІНТЕРПРЕТАЦІЙ

Контролінг ефективно застосовують у практиці зарубіжних підприємств як цілісну концепцію управління економічними процесами господарюючих суб'єктів. В Україні зростання кількості звернень фахівців у своїй практичній діяльності до контролінгу тільки розпочинається, оскільки виникає багато проблемних питань. Насамперед, потреба у контролінгу не раз перевищує знання, наявні у цій сфері, що призводить до зростання інтересу щодо особливостей застосування даної категорії з боку науковців.

Вагомий внесок у дослідження контролінгу внесли такі зарубіжні вчені як: А. Дайле, Р. Манн, Е. Майер, Б. Нідлз, Д. Хан, П. Хорват. Проблеми сутності, впровадження та функціонування контролінгу на підприємствах розглядають у своїх працях також вітчизняні вчені-економісти, а саме О.М. Кармінський, С.Г. Фалько, С.Н. Петренко, М.С. Пушкар, О.А. Терещенко, О.М. Десятнюк, М.Р. Лучко та ін. Однак, реалізація контролінгу у практичній діяльності не є достатньо визаною, що свідчить про неоднотайність теоретичних засад та дослідницьких підходів до визначення сутності контролінгу і неузгодженість сформованої термінології.

Дослідження показують, що у теорії і практиці розглядають поняття «контролінг» з різних позицій (див. табл. 1).

Як видно з таблиці 1, у вітчизняній та зарубіжній літературі немає єдиної узгодженої точки зору до визначення поняття «контролінг», оскільки інтерпретація розуміння сутності контролінгу значно відрізняється між авторами, при цьому дану дефініцію розглядають як: систему управління; концепцію; інструмент; дисципліну; систему та міжфункціональну концепцію управління.

Контролінг – новий напрямок економічної науки, що пов'язаний з формуванням інформаційних ресурсів для стратегічного управління на основі синтезу знань з фінансового та управлінського обліку, аналізу, контролю та планування [10, с. 88].

Таким чином, контролінг можна охарактеризувати як сучасне явище у теорії та практиці в управлінні, що виникло на поєднанні інструментарію знань з економічного аналізу, планування, контролю, управлінського обліку та менеджменту, що виводить управління суб'єктом господарювання на якісно новий рівень, оскільки інтегрує, координує та направляє діяльність різних підрозділів підприємства на досягнення оперативних та стратегічних цілей.

Список використаних джерел:

1. Манн Р. *Контроллинг для начинающих* / Р. Манн, Э.Майер – М.: Финансы и статистика, 1995. – 304 с.
2. Терещенко О.О. *Фінансова санація та банкрутство підприємств* / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.

Трактування поняття «контролінг»*

Автори та використані джерела інформації	Визначення, що наведені в спеціалізованій літературі
Р. Манн, Е. Майер [1, с. 13, с. 20]	контролінг визначають як «системи управління», «системи регулювання витрат і результатів діяльності, що допомагає в досягненні цілей підприємства, дозволяє уникнути несподіванок і своєчасно включити червоне світло, коли економіці підприємства загрожує небезпека»
О.А. Терещенко[2]	«контролінг - елемент антикризового фінансового управління; побудована на комплексі спеціальних методів і інструментів особлива функціональна система, яка забезпечує менеджмент підприємства, зокрема фінансовий, базовою інформацією для ухвалення управлінських рішень»
П. Хорват [3, с. 17]	«контролінг є функцією управління, без якої неможливо уявити роботу жодної сучасної компанії ..., це комплексна міжфункціональна концепція управління, ціллю якої є координація системи планування контролю і інформаційного забезпечення»
С.Н. Петренко [4, с. 15]	«система контролінга є синтезом елементів обліку, аналізу, контролю, планування, реалізація яких забезпечує вироблення альтернативних підходів при здійсненні оперативного і стратегічного управління процесом досягнення кінцевої мети і результатів діяльності підприємства»
В.П. Шило, С.Б. Ільїна, І.Ю. Меньша [5, с. 46]	«контролінг – нова концепція інформації і управління, що забезпечує підтримку внутрішнього балансу підприємства шляхом формування інформації про витрати і прибутки і надання її керівництву для прийняття оптимальних управлінських рішень»
М.С. Пушкар, Р.М. Пушкар [6, с. 6, с. 26]	«контролінг – це синтетична дисципліна, яка розвивається на основі даних маркетингу, менеджменту, планування, обліку, аналізу та контролю» «контролінг можна визначити як систему перевірки того, наскільки успішно підприємство просувається до своєї мети. У випадку відхилень від мети приймаються коригуючі дії»
А.М. Кармінський, Н.И. Оленів, А.Г. Прімак, С.Г. Фалько [7]	контролінг як система забезпечення життєздатності підприємства в двох аспектах: короткостроковому – оптимізація прибутку, і в довгостроковому – збереження і підтримка гармонійних відносин і взаємозв'язків цього підприємства зі сферами його оточення: природною, соціальною, господарською
Р. Заглада, К. Дерев'янка [8, с. 15]	«під контролінгом варто розуміти принципово нову концепцію інформаційної й консультаційної діяльності, що забезпечує виживання підприємства на етапах стратегічного й тактичного управління з урахуванням ефективного використання ресурсів підприємства й виявлення всіх шансів і ризиків, пов'язаних із досягненням цілей та одержанням прибутку» (контролінг як концепція)
Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовський, О.Б. Стародубцева [9]	контролінг розглядають як інструмент планування, обліку та аналізу
М.М. Шестерняк [10, с. 92]	«контролінг – це окрема дисципліна, нова концепція, система управління побудована на комплексі спеціальних методів і інструментів на основі даних планування, обліку, аналізу та контролю, що забезпечує економічну безпеку довготривалого існування підприємства у сучасних ринкових умовах ...»

*Примітка: Складено автором

3. Хорват П. Концепция контроллинга: управленческий учет / П. Хорват. Система отчетности. Бюджетирование / Horvat & Partners; [пер. с нем. 2-е изд.] – М.: Альпина Бизнес Букс. – 2006. – 269 с.
4. Петренко С.Н. Контроллинг / С.Н. Петренко – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 328 с.
5. Шило В.П. Роль контролінгу в системі управління підприємством / В.П. Шило, С.Б. Ільїна, І.Ю. Меньша // Вісник Хмельницького національного університету / Серія: Економічні науки. – Хмельницький, 2011. - № 1. – С. 45-50.
6. Пушкар М.С., Пушкар Р.М. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: [монографія] / М.С. Пушкар, Р.М. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 370 с.
7. Контроллинг в бизнесе. Методологические и практические основы построения контроллинга в организациях / А.М. Карминский, Н.И. Оленев, А.Г. Примак, С.Г. Фалько. – 2-е изд. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 256 с.
8. Заглада Р. Контролінг як система ефективного управління підприємством / Р. Заглада, К. Дерев'яно // Економіка. – 2009. - № 4 (95). – С. 12-15.
9. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева – М. : ИНФРА – М., 2004. – 480 с.
10. Шестерняк М.М. Контролінг як інформаційна функція стратегічного управління / М.М. Шестерняк // Контролінг в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку [Текст]: матеріали круглого столу, (м. Тернопіль, 12 червня 2012 р.) / Тернопільський національний економічний університет – Тернопіль, 2012. – 104 с., С. 87-93.